

İsrail'in Toplumsal Fay Hatları

Hazırlayan: **Bekir Sıtkı Şirin**

8 Temmuz 2025

İsrail'in Toplumsal Fay Hatları

Hazırlayan:
Bekir Sıtkı Şirin

Osmanlı Devleti'nin Filistin'den çekilişi ve ardından bölgede oluşan İngiliz mandasının akabinde 1948 yılında kurulan İsrail, uluslararası topluma “tek millet, tek din ve tek devlet” şeklinde bir algı sundu. Peki işin aslı gerçekten böyle miydi?

İsrail sahiden yekpare bir toplum muydu?

Aslına bakarsanız İsrail hiçbir zaman böyle bir yapıya sahip olamadı.

İsrail'in uluslararası topluma sunduğu imaj, söz konusu devletin varlığını meşru hale getirmek ve Siyonizm'i diri tutmak açısından hayati önemde olsa da bu algı tam anlamıyla bir ilüzyondan ibaretti.

Bilirsiniz; Siyonistler bir ülkeyi ele geçirmek için öncelikle o coğrafyadaki fay hatlarını harekete geçirir.

Bazen etnik temellerin bazense mezhebi argümanların öne çıktığına şahit oluruz.

Ve nihayetinde bu unsurlar üzerinden hedefteki coğrafya şekillenir.

Tam da İsrail'in arzuladığı şekilde...

Halbuki coğrafyamızda toplumsal fay hatlarının en gergin olduğu toplumların başında İsrail gelmektedir.

Kuruluşundan bu yana tam anlamıyla bir çatlaklar yığını olan İsrail'de farklı coğrafyalardan gelen Yahudi gruplar arasında; dini inanç düzeyleri, sınıfsal pozisyonlar, kültürel kodlar ve siyasal eğilimler bakımından büyük uçurumlar vardır.

İsrail'deki müesseses nizam bu farklılıkları görmezden gelip, aykırılıkları bastırma-ya çalışsa da artık mızrak çuvala sığmaz hale gelmiştir.

İsrail'deki toplumsal fay hatlarından biri Aşkenazlar ile Sefaradlar ve Mizrahiler arasındadır.

Kurucu elitler tarafından temsil edilen Aşkenaz Yahudileri, başta devlet bürokrasisi olmak üzere tüm kilit kurumlarda egemenliklerini kurarken; Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Etiyopya gibi bölgelerden gelen Mizrahi ve Sefarad Yahudileri ikinci sınıf vatandaş olarak konumlandırılmıştır.

Sanmayın ki bu ayrışma ve hiyerarşi sadece semboliktir.

Zira sosyo-ekonomik olarak da derin bir ayrışma söz konusudur.

Eğitim sistemine erişim, konut politikaları, orduya katılım ve siyasi temsiliyet gibi alanlarda bu ayrım tüm şiddetiyle hissedilir.

Tabi İsrail'deki toplumsal fay hatlarının gerginliği Aşkenaziler ile Sefarad ve Mizrahiler arasındaki durumdan ibaret değildir.

Aynı şekilde İsrail işgali altında yaşayan Filistinliler –yani 1948 sınırları içinde kalan yerli Arap nüfus– vatandaşlık statüsüne sahip olmalarına rağmen hem hukuk önünde eşit değildirler hem de kamusal hayatta sistematik bir dışlanma yaşarlar.

İsrail'in, Yahudi karakterini anayasayla teminat altına alan 2018 tarihli “Ulus Devlet Yasası” da bu ayrımcılığı resmi-leştirir bir husustur.

Bu raoru okuyorsanız Siyonizm'le alakalı belli başlı bilgilere sahipsinizdir.

Bu bağlamda Siyonizm'in seküler bir milliyetçilik biçimi olarak doğması, onun Ortodoks Yahudi topluluklarıyla başından itibaren sorun yaşamasına neden olmuştur.

Özellikle Haredi (ultra-Ortodoks) toplumlar, İsrail devletini “Mesih gelmeden önce kurulmuş meşru olmayan bir siyasi oluşum” olarak gördükleri için uzun yıllar sisteme entegre olmamışlardır.

Günümüzde ise bu kesimler, artan doğurganlık oranları ve politik pazarlık becerileri sayesinde, İsrail siyasetinde kritik bir ağırlık kazanmıştır.

Ancak bu güç artışı, laik toplum kesimleriyle sert bir çatışmayı da beraberinde getirmiştir.

Öte yandan Laik Aşkenaz elitler ile Dati Leumi (Dindar Siyonist) ve Haredi grupları arasındaki gerilimler; zorunlu askerlikten eğitime, kent planlamasından vergi sistemine kadar birçok alanda devleti yönetilemez bir hale getirmektedir.

Bilhassa 2023 yılında patlak veren “Yargı Reformu Krizi”, toplumun merkezine yerleşmiş olan bu kimlik çatışmasının derinliğini tüm dünyaya göstermiştir.

BU RAPORLA NEYİ AMAÇLIYORUZ?

Biraz önce bahsettiğimiz gibi;

İsrail, bir toplumu hedef tahtasına koyduğunda o bölgenin toplumsal fay hatları ile yakından ilgilenir.

Söz konusu fay hatlarını harekete geçirmek suretiyle iç karışıklık çıkarmayı amaçlayan Siyonistlerin bu alanda pek mahir olduğu da bir gerçektir.

Hedef tahtasına koyduğu ülkelerin fay hatlarını hareketlendirmede yetkin olan İsrail’in de son derece gergin bir toplumsal yapısı bulunur.

Laik Aşkenaz elitler ile Dati Leumi (Dindar Siyonist) ve Haredi grupları arasındaki gerilimler; zorunlu askerlikten eğitime, kent planlamasından vergi sistemine kadar birçok alanda devleti yönetilemez bir hale getirmektedir. Özellikle 2023 yılında patlak veren “Yar-

gı Reformu Krizi”, toplumun merkezine yerleşmiş olan bu kimlik çatışmasının derinliğini tüm dünyaya göstermiştir.

İşte bu rapor, İsrail toplumunun iç dinamiklerini, parçalanmaya hazır yapısal çatışmalarını irdeleyen bir çalışmadır.

İsrail’in dış politikasını, işgal stratejilerini veya bölgesel hırslarını analiz eden çok sayıda araştırma bulunsa da İsrail’in içeriden çözülme riski, genellikle göz ardı edilmektedir.

Bu çalışma, tam da bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda elinizde tuttuğunuz raporun temel soruları da şunlardır;

- İsrail toplumunda hangi etnik, dini ve sınıfsal gerilimler vardır?
- Bu fay hatları ne ölçüde yapısal, ne ölçüde dönemsel krizlerden beslenmektedir?
- İsrail devletinin bu çatışmaları yönetme biçimi, uzun vadede sürdürülebilir midir?
- Toplumsal çözülme ile dış politika saldırganlığı arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Ortadoğu’da İsrail’in geleceği, bu iç gerilimlerden nasıl etkilenecektir?

BÖLÜM 1

İSRAİL TOPLUMUNDAKİ ETNİK AYRIŞMA: AŞKENAZ – MİZRAHİ – SEFARAD

1948 yılında İsrail'in kurulmasıyla birlikte Filistin topraklarına yönelik göçlerde iyice bir artış gözlemlenir.

Dünyanın birçok noktasından Filistin'e yönelik Yahudi göçünü teşvik eden İsrail müesses nizamı, Filistin'e göç eden topluluğun eşit koşullarda bir arada yaşaması amacını güdüyordu.

Ancak işler hiç de böyle ilerlemeyecekti.

Öyle ki; Avrupa'dan gelen Aşkenaz Yahudileri, devletin kurucu kadrolarını oluştururken, diğer tüm Yahudi gruplar bu kurucu unsurun gölgesinde kalıyordu.

Bu bağlamda; "İsrail, en başından itibaren bir Aşkenaz devleti olarak örgütlendi" desek yanlış olmayacaktır.

İsrail devletinin ideolojisi, dili, kültürü ve bürokrasisi Aşkenaz kimliği üzerinden şekillenmişti.

İSRAİL KENDİ TOPLUMUNA BİLE İRKÇILIKLA YAKLAŞTI

İsrail'in ilk başbakanı David Ben-Gurion başta olmak üzere, devletin ideologları Aşkenaz kökenliydi.

Devlet bürokrasisi, ordu, üniversiteler, yargı ve medya kurumları Aşkenaz Yahudilerin hakimiyeti altındaydı.

Mizrahi ve Sefarad göçmenler ise "geri kalmış", "doğulu", "eğitimsiz" ve hatta "medeni olmayan" insanlar olarak görülüyordu

Bu bakış açısı, ırkçılığın ta kendisiydi.

Anlayacağınız; İsrail kendi halkına dahi ırkçılık yapıyordu.

KİM BU MİZRAHİLER?

Mizrahiler; Irak, Fas, Yemen, İran ve diğer Ortadoğu-Kuzey Afrika ülkelerinden gelen Yahudileri ifade ediyordu.

Biraz önce bahsettiğim gibi Aşkenaziler tarafından hakir görülen Mizrahilere çok sayıda dayatma uygulanıyordu.

Öyle ki; Mizrahilerin çocukları Avrupaî isimlere zorlandı, kendi kültürel mirasları küçümsendi, dinî gelenekleri "aşırı gelenekçilik" diye etiketlendi.

Hatta bazı belgelenmiş olaylara göre, Yemenli çocuklar "tıbbi deney" bahanesiyle ailelerinden alındı ve nihayetinde bu çocuklar "kayboldu".

İsrail'deki Mizrahi topluluklar genellikle işgal altındaki toprakların güneyinde veya gelişmemiş bölgelerde kurulan çadır kamplarına ve daha sonra gelişmemiş kasabalara yerleştirildi.

İsrail müesses nizamı, bu politikayı "entegre etme" olarak sunsa da gerçekte yaşanan tam bir ırkçılıktı.

ARADA KALAN BİR TOPLULUK: SEFARADLAR

Sefarad Yahudileri, İspanya kökenli ve Osmanlı'da yüzyıllarca yaşamış Yahudiler olarak İsrail işgali altındaki topraklara geldiklerinde ne Aşkenazlar kadar "Batılı", ne de Mizrahiler kadar "Doğulu" sayıldılar.

Eğitimli olan kesimleri sistem içinde yer bulabildiyse de, büyük kısmı Aşkenazların hakim olduğu toplumsal yapıda öteki olarak kaldı.

Kısacası hem ekonomik hem kültürel olarak Sefarad Yahudiler de aşağılayıcı önyargılara maruz kaldılar.

ETNİK AYRIMCILIĞIN SİYASAL YANSIMASI

İsrail’de Mizrahilere yönelik tutum sadece kültürel değil, aynı zamanda siyasal bir kriz de oldu.

1970’lerde kurulan “Shas Partisi”, Mizrahi kimliğin politik ifadesi olarak ortaya çıktı.

Dini karakteriyle dikkat çeken Shas, aynı zamanda Aşkenaz solunun temsil ettiği laik-seküler elitizme karşı bir meydan okuma niteliğindeydi.

Bugün hâlâ Knesset’te Aşkenaz kökenli siyasetçilerin ağırlığına şahitlik ediliyor.

Mizrahi gençlerin üniversiteye girme oranları, ordu içindeki kariyerleri ve kamu yönetiminde temsil oranlarına bakılırsa ayrımcılığın hala devam ettiğini görmek mümkün.

KÜLTÜREL İRKÇILIK DA VAR

İsrail toplumundaki kültürel hayata bakıldığında da ayrımcılığın ve ırkçılığın yansımalarını görmek mümkün.

İsrail sinemasında, televizyon dizilerinde ve basınında Mizrahiler genellikle kaba, eğitimsiz ve ilkel karakterlerle temsil ediliyor.

Anlayacağınız; Aşkenaz hegemonyası, sadece devlette değil, kültürel üretim alanlarında da varlığını gösteriyor.

BÖLÜM 2

İSRAİL TOPLUMUNDA DİNİ AYRIŞMA: HAREDİLER, LAİKLER VE DİNDAR SİYONİSTLER

Yahudilik inancı içerisindeki dini anlayışlar ve pratikler arasında derin uçurumların bulunduğu bir vakıadır.

İsrail rejimi her ne kadar Yahudi kimliğini esas alan bir devlet olarak kurulmuş olsa da, yukarıda bahsettiğim husus toplumsal bir fay hattının oluşmasına yol açmıştır.

Siyonizm her ne kadar bugün dinsel öğelerle iç içe olsa da söz konusu kavramın siyasal formu laik temeller çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu durum da özellikle Haredi (ultra-Ortodoks) topluluklarla tarihsel bir gerilim meydana getirmiştir.

Öte yandan laik Aşkenaz elitleri, dini temsiliyetin artmasından rahatsızlık duymakta, bu durum toplumsal kutuplaşmayı sürekli derinleştirmektedir.

Son yıllara bakıldığında ise Dati Leumi (Dindar Siyonist) gruplar, devletin en radikal savunucuları olarak sahnede yer almaktadır.

Biz de bu bölümde yukarıda anlattıklarımızdan hareketle İsrail toplumundaki din eksenli üç temel çatışma alanını irdeleyeceğiz.

HAREDİLER

Haredi topluluklar, Yahudiliği sadece bir din değil, aynı zamanda hayatın her alanını kuşatan bir ilahi sistem olarak kabul eder.

Harediler, mevcut devleti kutsal olmayan bir yapı olarak görür ve bu nedenle de İsrail devletiyle ilişkileri tarih boyunca “kabul edilmiş ama meşru görülmeyen” bir düzeyde kalmıştır.

İsrail toplumunda Harediler, zorunlu askerlikten muaf tutulmuşlardır. Bu durum özellikle laik kesimin eleştirisine yol

açar. Zira laik kesim, Harediler'in askerlikten muaf olmalarını "vergi verenin askerlik yaparını finanse etmesi" şeklinde değerlendirmektedir.

Genellikle dini okullarda eğitim alan Harediler'in iş gücüne katılım oranı da düşüktür.

Sosyal yardımlarla yaşayan Harediler'de kadınlar ise erkeklere oranla daha fazla iş gücüne katılır.

LAİKLER

İsrail rejiminin kurucu ideolojisi olan Siyonizm, toplumumuzdaki yaygın kanaatin aksine laik bir Yahudi milliyetçiliği olarak doğdu.

Bu doğrultuda, Aşkenaz Siyonistler, dini bir yıkım ve gerilik kaynağı olarak görmüş, "Yeni Yahudi" modeliyle dinden uzak, çalışkan, savaşçı, seküler bir Yahudi profili inşa etmeye çalışmışlardır.

Tel Aviv ve çevresinde yoğunlaşan laik kesim, tam anlamıyla Batılı bir yaşam tarzını benimsemektedir.

Dini grupların devlet yönetimine katılımından ve etki etmesinden rahatsızlık duyan bu kesimin günümüzdeki etkisi git gide zayıflamaktadır. Zira Haredi ve Dindar Siyonist kesimlerin doğurganlık oranı laiklere oranla çok daha yüksektir.

DİNDAR SİYONİSTLER

"Dati Leumi" olarak da adlandırılan Dindar Siyonistler, Haredilerden farklı olarak İsrail rejimini Tanrı'nın bir lütfu olarak görür.

Dindar Siyonistlere göre göre İsrail, Mesih'in gelişinden önce kurulmuş olsa da, bu durum Mesih'in gelişine zemin hazırlayan bir süreç dönüşmüştür.

Genellikle orduya aktif katılım sağlayan Dindar Siyonistler, orduda üst düzey görevlerde bulunur.

"Kutsal milliyetçilik" şeklinde nitelendirilebilecek bir zihniyete sahip olan Dindar Siyonistlerin Filistin'e yönelik iş-

gal faaliyetlerinde başı çektiği görülür. Öyle ki bugün Batı Şeria'ya yönelik işgal faaliyetlerinde baş rolü bu kesim oynamaktadır.

Günümüz İsrail siyasetinde Naftali Bennett, Bezalel Smotrich ve Itamar Ben Gvir gibi isimler bu zihniyete mensup-tur.

DİNİ AYRIŞMADA EN ÖNEMLİ FAKTÖR: ASKERLİK

İsrail rejimindeki din temelli toplumsal fay hattının en belirginleştiği alan askerliktir.

Haredi gençlerin askerlik yapmaması, laik kesimde büyük tepkiye neden olurken 2023'teki "Yargı Reformu Protestoları" sırasında bu konu yeniden alevlenmiş, laikler "eşit yükümlülük" ilkesini savunmuşlardır.

Dati Leumi gençleri ise tam tersine, orduda yüksek oranda temsil edilmekte; bu da onların İsrail'in askeri politikalarını radikal bir şekilde etkilemesine yol açmaktadır.

Bu tablo, İsrail ordusunun bile kimliksel bir kutuplaşma mekânına dönüştüğünü göstermektedir.

YARGI REFORMU DA KRİZE NEDEN OLDU

2003 yılında Benjamin Netanyahu liderliğindeki hükümetin başlattığı "Yargı Reformu" girişimi, toplumda büyük bir çatlak meydana getirdi. Bu girişim sonrasında İsrail toplumu ikiye bölünürken söz konusu reform, özellikle laik kesim tarafından çok eleştirildi. Laik kesim, Netanyahu hükümetinin getirdiği reformu diktatörlüğe geçiş olarak görürken Haredi ve Dindar Siyonist kesimler ise bu reformu destekledi.

Yargı reformu gündeminde Tel Aviv'de yüz binlerce kişinin katıldığı protestolar düzenlendi.

BÖLÜM 3

İSRAİL'İN FİLİSTİNLİ VATANDAŞLARI

İsrail rejiminin 1948'de kurulmasından sonra topraklarında kalan yaklaşık 160.000 Filistinli Arap, ilerleyen yıllarda İsrail vatandaşlığına geçirilmişti.

Bugün bu kesimin sayıları 2 milyonu aşmış durumda.

Ve de bu nüfus, İsrail toplumunun %20'sini oluşturuyor.

Yani her beş İsrailliden biri Arap.

İşte bu durum İsrail'in ideolojik yapısıyla doğrudan çelişiyor.

Zira İsrail hem "Yahudi devleti" olmak istiyor, hem de bu yapının içinde Arap yurttaşlara yer vermek zorunda kalıyor.

Bu tablo neticesinde ortaya çıkan sonuç ise "Hukuken vatandaş – fiilen düşman formülü" oluyor.

İKİNCİ SINIF VATANDAŞLAR

Filistinli İsrail vatandaşlarının kimlik edinme, pasaport kullanma ve oy verme gibi temel haklara sahip olduklarını söylemek mümkün.

Ancak bu durum onların ikinci sınıf vatandaş oldukları gerçeğini değiştirmiyor.

Zira Filistinli İsrail vatandaşları, İsrail toplumundaki Yahudilerin sahip olduğu birçok hakka sahip değil.

Örnek vermek gerekirse;

Yahudi vatandaşlarla eşit eğitim, sağlık ve istihdam olanaklarına sahip değiller.

Arap yerleşim bölgelerine devlet yatırımları son derece sınırlı.

Kamusal kadrolarda, özellikle ordu ve güvenlik bürokrasisinde neredeyse hiç temsil edilmiyorlar.

Toprak edinmeleri, konut inşa etmeleri ya da yerleşim izni almaları büyük ölçüde engelleniyor.

Kısacası İsrail, bir yandan bu insanları kendi sistemine entegre etmeye çalışır gibi görünürken, diğer yandan onları güvenlik tehdidi, potansiyel beşinci kol faaliyeti olarak görüyor.

2018 ULUS DEVLET YASASI

2018 yılında İsrail rejiminde kabul edilen "Yahudi Ulus Devlet Yasası", İsrail toplumundaki Filistinliler için büyük bir sorun oldu.

Zira bu yasayla birlikte İsrail'in Yahudilere ait bir devlet olduğu resmen ilan edildi.

Bu yasayla birlikte Arapça resmi dil statüsünden çıkarıldı.

Yahudi yerleşimleri ulusal değer olarak ilan edilirken kendi topraklarında yaşayan Filistinliler de anayasal olarak dışlandı.

İSRAİL SİYASİ HAYATINDA ARAPLAR

İsrail Parlamentosu'nda zaman zaman Arap partileri temsil hakkı kazandı.

Bu bağlamda, Birleşik Arap Listesi (Ra'am) Hadash, Balad gibi partiler çeşitli dönemlerde Knesset'te yer alabilirdi.

Her ne kadar söz konusu partiler mecliste yer alsa da bu partilerin hükümet kurma sürecindeki etkileri hiçbir zaman olmadı.

Filistin meselesinde görüş beyan ettiklerinde hainlikle suçlanan Arap partilerinin temsilcileri, sık sık meclisten atıldı, soruşturmalara uğradı ve medya tarafından "iç düşman" olarak nitelendirildi.

İSRAİL TOPLUMUNDAKİ FİLİSTİNLİ ARAPLARIN KİMLİK KRİZİ

İsrail toplumundaki Filistinli Arapların yaşadığı en büyük sorun olarak kimlik krizini göstersek yanlış olmayacaktır.

Eğitim sisteminde Arap çocuklara dayatılan İsrail müfredatı, Filistinli sembollerin kamusal alanda yasaklanması

ve bu insanların Kudüs, Gazze ve Batı Şeria'daki akrabalarıyla bağ kurmasının zorlaştırılması kimlik krizini daha da ileri boyuta taşıyan etkenler oldu.

BÖLÜM 4

İSRAİL TOPLUMUNUN “ÖTEKİ” YAHUDİLERİ

Raporun başında da belirttiğim üzere İsrail rejimi kurulduğunda söz konusu organizasyon tüm dünyaya “Tek Millet, Tek Din ve Tek Devlet” şeklinde lanse edilmişti.

Halbuki durum hiç de böyle değildi.

İsrail işgali altındaki topraklara farklı dönemlerde gelen diasporalar; dil, kültür, ırk ve hatta dinî inanç bakımından o kadar farklıydılar ki, “Yahudi olmak” ortak bir kimlikten ziyade, politik bir sınıflama hâline gelmişti.

İsrail toplumundaki “yerli diasporalar” temelde iki farklı gruptan müteşekkildi.

Bunlar; Sovyetler Yahudileri (Refusenikler) ve Etiyopyalı Yahudiler (Beta İsrail) şeklindeydi.

SOVYETLER YAHUDİLERİ

Ateist Yahudiler ve Beyaz Göçmenler şeklinde de ifade edilen bu topluluk, 1989–1995 arasında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte İsrail işgali altındaki topraklara göçtü.

İsrail toplumunun demografik yapısını oldukça etkileyen bu göçte yaklaşık bir milyon Rus Yahudisinin İsrail işgali altındaki topraklara göç ettiği biliniyor.

Peki Rus Yahudileri'nin kimlik özellikleri nelerdi?

Evvela belirtmek gerekir ki; bu topluluğun büyük bir kısmı seküler hatta ateistti.

Bir kısmının Yahudi kimliği soybağıyla değil evlilik yoluyla belirlenmişti.

Tüm bu nedenlerden dolayı da İsrail toplumunun kültürel dokusuna uyum sağlamakta zorlandılar, çünkü sahip oldukları Rus kimliği ve dili son derece baskındı.

Laik, eğitilmiş ve pragmatik olmaları sayesinde bazı alanlarda entegre olulasa da İsrail toplumunda hâlâ Rus göçmenlere yönelik “kibirli”, “soğuk”, “entegrasyon istemeyen” gibi damgalamalar yapılıyor.

Bilhassa dindar Siyonistler, Rus göçmenlerin Yahudi kimliğini şüpheli ve eksik görüyor.

ETİYOPYALI YAHUDİLER

Beta İsrail olarak da adlandırılan bu grup, İsrail toplumunun kanayan yaralarından biri...

İsrail rejiminde Etiyopyalı Yahudilere yönelik tavır, İsrail'in ırkçı tavrının bir yansıması olarak görülüyor.

1984'te “Musa Operasyonu”, 1991'de “Süleyman Operasyonu” ile binlerce Etiyopyalı gizlice İsrail'e taşındı. Fakat bu insanlar İsrail toplumuna tam anlamıyla kabul edilmedi, aksine ırkçı yaklaşımlara maruz kaldılar.

Eğitim ve istihdam alanında bariz dışlanmaya uğrayan Etiyopyalı Yahudiler, polis şiddetine de sık sık maruz kalır.

Etiyopyalı Yahudiler, Aşkenazların gözünde “Yahudi ama siyah”tır. Bu durum, İsrail'deki ırkçılığın sadece Araplara değil, Yahudi kimliği taşıyan siyahlara da yöneldiğini gösteren bir husustur.

TARTIŞMALI BİR KANUN: GERİ DÖNÜŞ YASASI

İsrail'in 1950 tarihli “Geri Dönüş Yasası”, dünya üzerindeki her Yahudi'ye İsrail vatandaşlığı hakkı tanıyor.

Ancak kimlerin “Yahudi” sayılacağı konusunda dini, ideolojik ve politik kavgalar bulunuyor.

Örneğin; “Annesi Yahudi olmayan ama babası Yahudi olanlar Yahudi midir?” sorusu temel bir tartışma meydana getiriyor.

Yaşanan krizler sonrasında birçok kişi İsrail işgali altındaki topraklara gelir, ama evlilik yapamaz, çocuklarının kaydı zor olur; çünkü dini otorite onları “tam Yahudi” olarak görmez.

Bu da vatandaşlığın dinsel temellerinin sosyal ayrımcılığa dönüştüğünün bariz bir örneğidir.

BÖLÜM 5

İSRAİL’İN SİYASAL FAY HATLARI – PARTİ SAVAŞLARI VE KİMLİK POLİTİKASI

İsrail rejimi genellikle “Ortadoğu’nun tek demokratik ülkesi” şeklinde lanse edilir.

Peki gerçekte durum böyle midir?

İsrail demokrasisi, etnik, sınıfsal ve dini fay hatları üzerine kuruludur.

Siyasal partiler, ideolojik programlardan çok, kimlik temsili üzerinden şekillenir.

Seçmen davranışları da çoğu zaman rasyonel değil, etnik veya dinsel bağlılıkla belirlenir.

İsrail siyasetindeki temel sorun; partilerin toplumun tümünü kuşatacak bir ortak zeminde buluşamaması, aksine mevcut bölünmeleri daha da derinleştirmesidir.

İSRAİL SİYASETİNDE SAĞ-SOL

İsrail siyasetinde klasik “sağ-sol” ayrımı; güvenlik politikaları, ekonomi ve din-devlet ilişkileri etrafında oluşmuştur.

Ancak günümüzde bu ayrım giderek geçerliliğini yitirmiştir.

Zira günümüz İsrail siyasetinde etnik temele sahip partiler, dini partiler, Arap seçmene hitap eden partiler ve Rus göçmenlerin partileri mevcuttur.

- Etnik temsile dayalı partiler (Shas, Balad)
- Dini hiziplere dayalı partiler (Yahadut HaTorah, Dini Siyonistler)
- Arap seçmene hitap eden partiler (Ra’am, Hadash, Ta’al)

KUTUPLAŞMANIN MİMARİ: NETANYAHU

İsrail rejiminde en uzun süre başbakanlık yapmış siyasetçi olan Benjamin Netanyahu, İsrail toplumunun kutuplaşmasının mimarı oldu.

Güçlü bir güvenlik söylemine sahip olan Netanyahu, milliyetçi ve dindar bloklarla ittifaklar kurdu. Sürekli düşman üretme stratejisine sahip olan Netanyahu, düşman olarak Hamas, İran, Araplar, solcular ve yargı erkini belirledi.

“Devlet eşittir ben” algısını inşa eden Netanyahu, karşıtlarını daima “hain” olarak yaftaladı.

İSRAİL SİYASETİNDE SOLUN GERİLEYİŞİ

İsrail solu 1990’lı yıllardan itibaren geriledi.

Bu durumun birçok sebebi bulunmakla birlikte temel sebepler olarak;

- Oslo Süreci’nin başarısızlığı ve “solun barış vadinin çöküşü”,
- Laik-seküler elitizmin halkla bağ kuramaması,
- Demografik yapının dindar-muhafazakâr yönde değişmesi gibi hususlar öne çıktı.

İSRAİL SİYASETİNİN BAŞLICA KAOSU: KOALİSYONLAR

İsrail rejiminde son beş yılda 5'ten fazla erken seçim yapıldı ve koalisyon kurmakta büyük zorluklar yaşandı.

Parti sayısının fazla olması, temsiliyetin dağınık yapısı ve kişisel hesaplaşmaların (özellikle Netanyahu'nun varlığı) siyaseti kilitlemesi bu durumun başlıca sebepleri oldu.

İSRAİL SİYASETİNDE ETNİK-DİNİ BLOKLAŞMA

İsrail siyaseti artık büyük oranda aşağıdaki bloklara bölünmüştür:

- Dindar Milliyetçiler + Harediler + Likud (sağ blok)
- Laik liberaller + Solcular + Arap partileri (sol blok)

Bu kutuplaşma, hükümetlerin artık tüm toplumu temsil etme ihtimalini ortadan kaldırmıştır.

Her iktidar dönemi, diğer bloğun kazanımlarını geri alma ve “ötekini bastırma” dönemi hâline gelmiştir.

BÖLÜM 6

İSRAİL TOPLUMUNUN SINIF ÇATIŞMALARI

İsrail üzerine yapılan analizlerde çoğu zaman etnik, dinî ve siyasal kimlikler öne çıkar. Ancak bu kimliklerin hepsi, toplumsal sınıf yapısıyla doğrudan ilişkilidir.

İsrail rejiminde gelir dağılımı adaletsizliği, konut erişimi, eğitim düzeyi ve sağlık hizmetlerinden yararlanma oranları gibi alanlarda etnik temelli sınıfsal uçurumlar derinleşmiş durumdadır.

Bu durum, sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal gerilim, güvenlik riski ve ideolojik radikalleşme üretmektedir.

GELİR SEVİYESİNDE EN ÜST GRUP: AŞKENAZİLER

İsrail rejiminin kurucu elitleri olan Aşkenazlar, sadece ideolojik değil, ekonomik ve kültürel olarak da sistemin kazananlarıdır.

Bugün; bankacılık, medya, üniversite, teknoloji ve yüksek yargı gibi alanlar hâlâ büyük ölçüde Aşkenaz kökenlilerin elindedir.

Tel Aviv, Herzliya, Ramat Aviv gibi bölgelerde yüksek yaşam standartları vardır.

Küresel sermaye, diaspora bağlantıları ve elit eğitim kurumları aracılığıyla Aşkenaz sınıf kendini yeniden üretmektedir.

Bu üst sınıfın kültürel kodları “seküler-liberal-batılı” bir yaşam tarzına dayanır. Ancak bu yaşam tarzı, toplumun çoğunluğuyla temas hâlinde değildir.

DIŞLANANLAR VE BASTIRILANLAR: MİZRAHİLER

Mizrahi Yahudiler, İsrail'in çevresine itilmiş, düşük gelirli, düşük eğitilmiş, marjinalleştirilmiş kesimini oluşturur.

Bu gruplar; Dimona, Be'er Sheva, Ofakim gibi güney kentlerine ya da gelişmemiş kasabalara sıkıştırılmıştır.

Sanayi işçiliği, düşük düzeyde kamu memurluğu ya da güvenlik sektöründe istihdam edilirler.

Eğitim sisteminde başarı oranları düşüktür; özel üniversitelere erişimleri sınırlıdır.

Sağlık hizmetlerinden yararlanma oranları düşüktür ve ortalama yaşam süreleri Aşkenazlara göre daha kısadır.

Bu sosyo-ekonomik dışlanma, siyasi radikalizmi beslemektedir.

Mizrahiler, sosyal adaletsizlik duygusunu özellikle dindar-popülist siyasetle ifade etmektedirler.

SONUÇ

İsrail rejimi, kuruluşundan itibaren dışa karşı bir “birlik ve güç” imajı inşa etmeye çalışsa da bu imaj, devletin iç yapısında gittikçe derinleşen sosyal, kültürel ve siyasi çatlakları örtmeye yetmiyor.

Bu rapor boyunca ortaya konduğu üzere, İsrail toplumu tek bir kimliğin değil; çelişen, çatışan ve ayrışan kimliklerin zorla bir araya getirildiği kırılğan bir yapıdan ibarettir.

Bu kırılğanlık sadece bir toplumsal sorun değil, aynı zamanda bir devlet güvenliği meselesidir.

Çünkü içeride çözölemeyen fay hatları, dışa yönelik saldırganlıkla örtölmeye çalışılmakta; bu da İsrail’i sürdürölebilir bir barıştan ve istikrardan her geçen gün daha da uzaklaştırmaktadır.

Özetle;

İsrail’deki sosyal parçalanma, rastlantısal değil; doğrudan Siyonist ideolojinin ürünüdür.

Siyonizm; Yahudi kimliğini tek tipe indirgemeye çalışmış, farklılıkları bastırmış ve devleti bir etnik üstönlük projesine dönüştürmüştür.

İsrail’in dışarıdan güçlü görünüyor oluşu, içerideki çöküşü gizlememelidir.

Müslöman dünyada, özellikle Filistin davasına destek veren halklar ve hareketler için bu analiz şunu göstermektedir:

“İsrail’i durdurmak için yalnızca sınırlarını değil, iç yapısını da doğru okumak gerekir.”

İsrail’i çökerten sadece dış direniş değil, içten gelen çözölmedir. Siyonist sistem, kendi bastırdığı fay hatlarının altında kalmaya adaydır.

İsrail, bugün artık sadece bölge için değil, kendi halkı için de bir kriz sistemine dönüşmüş durumdadır.

İsrail’in yıkımı içeriden başlayacaktır.